

PALESTÍNSKE ODBOJOVÉ HNU Tie V LIBANONE A „KÁHIRSKÁ DOHODA 1969“

THE PALESTINIAN RESISTANCE MOVEMENT IN LEBANON AND „THE CAIRO AGREEMENT OF 1969“

*Karol R. Sorby*¹

V období po júnovej vojne si palestínske odbojové hnutie vybu dovalo v rozličných častiach Libanonu, najmä v oblastiach hraničiacich s Izraelom a Sýriou základne, a tak dochádzalo k zrážkam medzi libanonskou armádou a palestínskymi partizánmi. Vláda a armáda to pociťovali ako stratu suverenity nad týmito citlivými oblasťami a bolo to neprijateľné aj pre značnú časť verejnej mienky. Keď zrážky medzi armádou a partizánmi pokračovali, radikálne arabské režimy vystúpili na podporu palestínskych partizánov a otvorene odsúdili úsilie libanonskej armády zlikvidovať partizánske hnutie. Pod tlakom Organizácie pre oslobodenie Palestíny (OOP) začali aj konzervatívne arabské režimy postupne obhajovať pokračujúcu prítomnosť palestínskeho odbojového hnutia v Libanone. Režim prezidenta Šarila Hulwa (Charles Helou) bol nakoniec nútený tolerovať daný stav a delegácia libanonskej armády, ktorú viedol jej veliteľ generál Imil Bustānī odcestovala do Káhiry, kde sa zišla s delegáciou OOP vedenou Jāsirom^c Arafātom, v prítomnosti egyptských ministrov obrany a zahraničných vecí, ktorí zastupovali prezidenta Džamāla^c Abdannāšira. Výsledkom schôdze bola tzv. Káhirska dohoda, ktorú 3. novembra 1969 podpísali vedúci oboch delegácií.² Kľúčové slová: palestínske odbojové hnutie v Libanone, arabský summit v Chartúme, rezolúcia BR OSN č. 242, protiizraelské aktivity partizánov, tvrdá izraelská odvrata, snahy o obnovu štátnej suverenity, žiadosť o prostredníctvo, Káhirska dohoda.

In the period after the June war the Palestinian resistance movement established its bases in various parts of Lebanon, particularly in the areas

¹ Prof. PhDr. Karol R. Sorby, DrSc. Katedra medzinárodných politických vzťahov, Fakulta medzinárodných vzťahov, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 85235 Bratislava, e-mail: karol.sorby@euba.sk.

Autor je významný slovenský arabista s dlhoročnou praxou v diplomatických službách. Špecializuje sa predovšetkým na novodobú históriu arabského východu a na teóriu výučby jazyka s ohľadom na modernú spisovnú arabčinu.

² Štúdia bola vypracovaná v rámci grantového projektu VEGA 2/0107/15.

adjacent to Israel and Syria. There occurred violent clashes between the Lebanese Army and the Palestinian militias. The fact that the Lebanese State had ceased to exercise its rightful sovereignty over these sensitive areas, was as intolerable to the Lebanese Army as it was to considerable part of the Lebanese public opinion. As the clashes between the Lebanese Army and the Palestinian militias continued, the radical Arab regimes rose to the support of the Palestinian commando cause, and openly condemned the efforts of the Lebanese Army to liquidate the Palestinian commando movement in Lebanon. Even conservative Arab regimes, under the pressure from the Palestine Liberation Organization (PLO), began – one after another – to pronounce themselves in favor of the continued existence of the commando movement in Lebanon. In the end, the regime of Šārīl Ḥulw (Charles Helou) was forced to agree and a Lebanese Army delegation, headed by General Imīl Bustānī, proceeded to Cairo where it met with a PLO delegation headed by Yāsīr °Arafāt in the presence of the Egyptian Ministers of War and of Foreign Affairs, representing President Jamāl °Abdannāšīr. The outcome of the meeting was the so-called Cairo Agreement, which was signed on 3rd November 1969 by Imīl Bustānī and Yāsīr °Arafāt.

Key words: the Palestinian resistance movement in Lebanon, the Arab summit in Khartoum, the Security Council resolution 242, Palestinian activities against Israel, heavy Israeli armed reprisals, efforts to re-establish Lebanon's sovereignty, appeal for mediation, the Cairo agreement.

JEL: F51, Y80

1 Úvod

Izraelský útok na Egypt 5. júna 1967 znamenal pre libanonskú vládu veľkú dilemu, najmä v tom, či má alebo nemá obnoviť konfrontačnú rétoriku a pritiahnúť izraelskú armádu na libanonský front. Premiér Rašīd Karāmī vyjadril svoju podporu Egyptu tým, že v prvý deň vojny v parlamente vyhlásil: „To čo sme čakali, sa stalo. Dnes ráno Izrael začal boj útokom na ZAR. Je nutné, aby sa pohli všetky arabské fronty, pretože existuje iba jedna línia prímeria a predpokladá sa, že bitka bude spoločná a rozhodujúca. ... Libanon je spojený s arabskými štátmi a zaviazal sa splniť svoje záväzky. Libanon v týchto ťažkých dňoch musí preukázať, že je schopný hrať účinnú úlohu v rozhodujúcej bitke.“³ Prezident Šārīl Ḥulw a veliteľ libanonskej armády generál Imīl Bustānī odmietali akúkoľvek vojenskú akciu proti Izraelu, najmä keď začali prichádzať správy, že Izrael prakticky už vojnu vyhral. V skutočnosti obrovský rozsah arabskej porážky znemožnil Egyptu alebo inému frontovému štátu, aby spochybňoval neúčast' Libanonu vo vojne, lebo ani vstup Libanonu by nebol zmenil jej výsledok (Kalawoun 2000, s. 139).

V snahe neznepríateľiť si ani Západ ani ostatné arabské štáty, Libanon urobil opatrné politické rozhodnutia na vyváženie týchto protichodných síl. Pri prijímaní

³ Znenie podľa: Summary of World Broadcast, ME/A7, 7 June 1967.

politických krokov proti Západu za jeho podporu Izraelu v júnovej vojne sa libanonská vláda rozhodla nasledovať Egypt. Veľvyslancov Veľkej Británie a USA 8. júna 1967 vyzvali, aby opustili Bejrút, ale diplomatické styky s týmito dvoma štátmi neboli prerušené.⁴ Okrem toho prezident Šāril Ḥulw a premiér Rašid Karāmī po porážke Egypta prejavili solidaritu s Džamālom ʿAbdannāšiom, keď ho požiadali, aby stiahol svoje rozhodnutie vzdať sa funkcie prezidenta ZAR a vrátil sa, aby znova „zaujal miesto vodcu arabského pochodu vpred“.⁵

2 ARABSKÝ SUMMIT V CHARTÚME A REZOLÚCIA BR OSN 242

Arabský summit v Chartúme, ktorý sa začal 29. augusta 1967 a mal za cieľ zaoberať sa problémom prevahy Izraela na Blízkom východe (Riyád 1985, s. 130), prijal rad dôležitých rozhodnutí. V prvom rade bola ukončená „arabská studená vojna“ ako ju nazval Malcolm Kerr, medzi „revolučnými“ a „reakčnými“ arabskými režimami, keďže obidva tábory teraz spojili sily, aby odstránili dôsledky júnovej vojny. V snahe upokojiť Saudskú Arábiu sa Egypt rozhodol, že stiahne svoje jednotky zo severného Jemenu. Po druhé, bohaté ropné štáty, Saudská Arábia, Kuvajt a Líbya sa rozhodli podporiť hospodárstvo Egypta a Jordánska, aby týmto štátom nahradili straty, ktoré utrpeli v hospodárskej a vojenskej oblasti. Po tretie, summit napriek tomu, že prijal tri radikálne zásady voči Izraelu – „žiadne mier, žiadne rokovania a žiadne uznanie“, schválil použitie diplomatických prostriedkov na znovuzískanie okupovaných arabských území (Kerr 1977, s. 129).

Libanonská vláda nepodnikla žiadne jednostranné diplomatické kroky, aby sa vymanila z dôsledkov arabsko-izraelského konfliktu, pokiaľ Egypt sám neprijal pragmatický prístup na chartúmskom summite 31. augusta 1967. Maḥmūd Riyād, egyptský minister zahraničných vecí neskoršie uviedol, že „napriek tomu, že Egypt prerušil diplomatické styky s USA a pokračoval v tejto politike, Džamāl ʿAbdannāšir nežiadal od ostatných arabských štátov, aby urobili ten istý krok, najmä tie krajiny, ktoré tradične pestovali priateľstvo s USA. Cieľom Džamāla ʿAbdannāšira bolo nechávať arabské dvere otvorené pre dialóg s USA“ (Riyad 1981, s. 56). Libanonská vláda konala okamžite a vrátila svojich veľvyslancov do Londýna a Washingtonu, aby „slúžili arabskej veci v diplomatickej a informačnej oblasti“.⁶ Okrem toho bol zachovaný sympatický tón voči egyptským podmienkam týkajúcim sa politického urovnania pod záštitou OSN. Porážka Egypta v júnovej vojne ovplyvnila jeho vzťahy s rozličnými libanonskými skupinami. Napriek tomu, že sa Egypt stiahol z „arabskej studenej vojny“ a úplne sa venoval arabsko-izraelskému konfliktu, zachoval si silnú prítomnosť v libanonskej domácej politickej aréne, minimálne do úmrtia Džamāla

⁴ *Al-Ḥajāt*, Bejrút, 10. júna 1967.

⁵ *Al-Ḥajāt*, Bejrút, 10. júna 1967.

⁶ *Al-Ḥajāt*, Bejrút, 7. a 8. septembra 1967.

°Abdannāšira 28. septembra 1970.

Libanon bol jedinou arabskou krajinou susediacou s Izraelom, ktorá nebola zatiahnutá do júnovej vojny, a tak unikol okupácii svojho územia a jeho veľké ozbrojené sily unikli zničeniu. Krátkodobý účinok šesťdňovej vojny bol v istom ohľade pre stabilitu Libanonu užitočný. Po prvé, libanonskému hospodárstvu oslabenému následkom bankovej krízy v roku 1966, sa po vojne podarilo zotaviť. Zvýšené arabské investície popri rozkvitajúcom obchode pomohli Libanonu obnoviť si postavenie „vstupnej brány“ do arabského vnútrozemia. Po druhé, pokles kresťansko-muslimskej rivality, ktorá sa pred vojnou zvyšovala, bol výsledkom porážky arabských štátov a jeho výsledkom bolo zníženie tlaku arabských národných síl na koordináciu vojenských záležitostí s *Jednotným arabským velením*. A tak bola libanonská kresťanská komunita zbavená nočnej mory rozmiestnenia arabských vojsk v južnom Libanone a obáv z narušenia politickej rovnováhy v prospech muslimskej komunity. To signalizovalo posun k politickému strediu, ktorý dal krajine „stabilitu nerozhodnosti (kolísavosti)“. Po tretie, zníženie napätia medzi kráľom Fajšalom a Džamālom °Abdannāširom v Chartúme sa odrazilo na utlmení ideologickej vojny, ktorú tieto dve krajiny viedli prostredníctvom svojich agentov v libanonskej tlači.⁷

Rezolúcia BR OSN č. 242 z 22. novembra 1967 načrtla hlavné smery možného mierového urovnania na Blízkom východe (Bailey 1990, s. 284), na ktorých sa dohodli obidve superveľmoci. Rezolúcia však odrážala strategické výhody, ktoré USA požívali na Blízkom východe, t. j. ich podmienky na prijateľné mierové urovanie. USA sa mohli tešiť z porážky prosovietskych arabských štátov bez rizika vojenskej konfrontácie so ZSSR a bez vlastnej zaangažovanosti do zrážky s regionálnym štátom, ako sa to stalo vo Vietname. Okrem toho USA držali kľúč k možnému politickému urovnaniu arabsko-izraelského sporu, keďže sa im podarilo dosiahnuť ústupky od svojho spojenca Izraela (Quandt 2001, s. 13-14). Tieto podmienky zahŕňali voľnú plavbu v medzinárodných vodách, riešenie problému palestínskych utečencov, uznanie práva všetkých štátov, vrátane Izraela, žiť v mieri a v rámci bezpečných a uznaných hraníc, a stiahnutie izraelských vojsk z arabských území okupovaných počas vojny. Posledný bod, na nátlak USA, bol úmyselne ponechaný v nejasnej forme (Riyad 1981, s. 68-69).

Egypt a Jordánsko prijali Rezolúciu BR OSN č. 242/67, ktorá upravovala prvý rámec na urovanie, ale Sýria, Alžírsko, Irak a OOP ju odmietli s odôvodnením, že nespomína palestínsku otázku (Bailey 1990, s. 285). Malcolm Kerr (1977, s. 130-132) tvrdí, že Džamāl °Abdannāšir a kráľ Ḥusajn vytvorili os s úmyslom znova získať svoje územia, a to v neposlednom rade preto, že obidva štáty stratili hospodársky strategické oblasti svojho územia, diplomatickými prostriedkami. Na druhej strane, Sýria sa radšej vzdala príležitosti na diplomatické úsilie, keďže v súvislosti s Golanskými výšinami si

⁷ *The Economist*, Londýn, 7. októbra 1967, s. 39.

mohla dovoliť čakať na svoju príležitosť, pretože hospodársky neboli natoľko významné. Palestínske hnutie odporu vystúpilo ako nový faktor v arabsko-izraelskom konflikte a ťažilo z vákua vytvoreného arabskou neschopnosťou „oslobodiť“ Palestínu. Partizánske operácie v rokoch 1968 a 1969, najmä tie, ktoré sa podnikali z jordánskeho a libanonského územia, si vyslúžili tvrdé izraelské odvetné údery, ktoré ohrozovali stabilitu a postavenie týchto dvoch štátov (van Creveld 1998, s. 208).

3 PROTIIZRAELSKÉ AKTIVITY PARTIZÁNOV

Počas roku 1968 sa na operácie proti Izraelu využívali základne palestínskych partizánov, ale libanonské bezpečnostné sily ich akcie často prekazili. Keď sa jednotkám palestínskeho odboja v marci 1968 v spolupráci s jednotkou jordánskej armády podarilo odraziť pozemný útok izraelských jednotiek pri obci Karāma v Jordánsku, ich úspech vyvolal novú vlnu vstupu dobrovoľníkov do palestínskeho hnutia odporu a nový výbuch nadšenia pre palestínsku vec medzi libanonskými radikálmi (Gordon 1983, s. 92). V Libanone sa uskutočnili demonštrácie vedené radikálnymi stranami, ktoré volali po úplnej slobode činnosti palestínskeho odbojového hnutia na libanonskom území. V prejave na jednej z demonštrácií sa libanonský premiér ʿAbdallāh al-Jāfi verejne vyslovil v prospech odstránenia všetkých obmedzení na slobodu činnosti palestínskych partizánov v krajine, čím prakticky zaviazal všetkých svojich následníkov, *sunnitských* predsedov vlád v Libanone, aby zastávali toto stanovisko, čo vyvolávalo veľké rozpaky prezidenta, velenia armády a celého kresťanského sektoru libanonskej vrchnosti (Salibi 1977, s. 35).

Libanon s asi 300-tisíc Palestínčanmi a dlhou históriou podpory palestínskej veci, bol logickým miestom na politickú činnosť palestínskeho odbojového hnutia. Palestínčania významne prispeli k hospodárskemu rozvoju Libanonu, ale sami zriedka mali podiel na týchto príjmoch (ziskoch). Žili v biede ako väčšina libanonského obyvateľstva, väčšinou v utečeneckých táboroch a stali sa spojencom libanonskej chudoby (Odeh 1985, s. 108). V priebehu roku 1968 sa základne palestínskych partizánov začali využívať na operácie proti Izraelu. Partizánska činnosť z južného Libanonu sa rýchlo rozrastala a niekoľkokrát do týždňa dochádzalo k šarvátkam medzi partizánmi a izraelskými silami (Gilmour 1984, s. 93). Viacerí libanonskí muslimovia, ba dokonca aj niekoľkí radikálni kresťania, sa pripojili k niektorej z palestínskych partizánskych skupín a zapájali sa do týchto operácií. Radikálne strany v Libanone opakovane volali po neobmedzenej voľnosti pre činnosť palestínskeho odbojového hnutia na libanonskom území.

Prvé skúsenosti s hnutím palestínskeho odboja na svojom území nadobudla Libanonská republika počas príprav na parlamentné voľby v roku 1968. V predvolebnom období tri kresťanské strany vážne znepokojil rýchly rast partizánskeho hnutia v krajine – *Strana liberálnych vlastencov* Kamīla Šamʿūna, *Vlastenecký blok* Raymonda Iddaha a *Falangistická strana* Pierra al-Džumajjila –

a spojili sa, aby vytvorili spoločný kresťanský front, ktorý nazvali *Trojdohoda*, zjednodušene *Dohoda* (Entelis 1974, s. 161-162). Proti „panarabizmu“ podporovali „libanonský partikularizmus“ a odmietli mnohé kompromisy s tými požiadavkami, ku ktorým sa *šihābizmus* bol ochotný prispôbiť. Podľa troch vodcov *Dohody* a tiež patriarchu Būlusa al-Ma^cūšīho, ktorý ich otvorene podporoval, činnosť palestínskych kománd v Libanone vážne ohrozovala bezpečnosť a stabilitu štátu (Dawisha 1980, s. 21). V oblasti zahraničnej, táto činnosť vystavovala Libanon hrozbe izraelskej odvety a možnej okupácie časti južného Libanonu, ktoré bez ohľadu na čokoľvek iné, by zmenili status libanonsko-izraelskej hranice a urobili by z nej len líniu príméria. V domácej sfére, libanonskí muslimovia tejto činnosti zdanlivo poskytovali nadšenú podporu v nádeji, že poslúži ako nástroj na zvýšenie muslimskej váhy v krajine na úkor tradične nastavených kresťanských výsad (Salibi 1977, s. 35-36). Zatiaľ čo ani jeden muslimský vodca nemohol otvorene podporiť kresťanskú *Dohodu* v jej stanovisku k otázke palestínskych partizánov, viacerí muslimskí predáci, menovite Šā'ib Salām, podporovali *Dohodu* v jej *protišihābovskom* stanovisku bez toho, aby sa k nej pokúsili pripojiť.

Volebný úspech *Dohody* v roku 1968 a všeobecné potešenie konzervatívnych arabských režimov nad týmto úspechom, povzbudili libanonských kresťanov, aby pritvrdili svoj postoj voči činnosti palestínskych kománd v krajine (Gilmour 1984, s. 92). Čoskoro sa však začali prejavovať následky júnovej vojny a vyberali si daň aj v Libanone, ktorý bol takto vťahovaný do arabsko-izraelského konfliktu. Prvý útok na izraelské osady blízko libanonských hraníc podnikli palestínski partizáni z Libanonu (Rabinovich 1984, s. 41). Toto, samozrejme, vyvolalo okamžitú izraelskú odvetu proti predpokladaným základniam na libanonskom území, čo často zamestnalo aj libanonskú armádu. Koncom roku 1968 Libanon postihla v súvislosti s operáciami palestínskych partizánskych skupín spustených z libanonského územia prvá rozsiahla odvetá. Zvláštne jednotky izraelskej armády prileteli 28. decembra na vrtuľníkoch od mora, pristáli na bejrútskom medzinárodnom letisku a vyhodili do vzduchu 13 libanonských civilných dopravných lietadiel, ktoré našli na letisku (Goria 1985, s. 95-104; Odeh 1985, s. 109).⁸ Vzhľadom na rýchlosť, akou operácia prebehla, nikto nemohol vážne očakávať, že libanonská armáda by sa objavila na scéne včas, aby tak mohla odraziť prekvapujúci útok. Celý Libanon zostal na chvíľu ako omráčený.

4 TVRDÁ IZRAELSKÁ ODVETA

Izraelský útok na medzinárodné letisko v Bejrúte vtiahol Libanon do trasoviska arabsko-izraelského konfliktu. Následná politická diskusia týkajúca sa zodpovednosti libanonskej armády pri obrane letiska signalizovala začiatok krízy v úlohe Libanonu v arabskej stratégii voči Izraelu. Egyptské médiá kritizovali orientáciu libanonskej

⁸ Pozri aj *Al-Ḥajāt*, Bejrút, 29. decembra 1968.

politiky, ktorá sa opiera o mýtus západnej ochrany a bránili palestínske odbojové hnutie proti libanonským obvineniam, že vyvolalo izraelský útok a obvinili libanonský režim, že odvracia oči od „činnosti mnohých nepriateľských síl, ktoré využili Libanon ako nástupište na útok proti arabskému národu“.⁹ Egyptské médiá kritizovali aj snahy libanonského režimu udržať zvláštne postavenie Libanonu tým, že sa izoluje od arabského sveta a zamýšľali sa nad návrhom neutrálneho Libanonu udržiavaného trvalou prítomnosťou síl OSN na hraniciach s Izraelom. Egyptská kritika prichádzala v čase, keď úsilie OSN sa dostalo do slepej uličky a keď bol Egypt sklamaný zo snáh Američanov presadiť regionálne mierové urovnanie založené na „izraelských podmienkach“ (Riyad 1981, s. 95-96).

Hneď po tomto útoku na bejrútske medzinárodné letisko v Bejrúte a ďalších libanonských mestách vypukol všeobecný štrajk študentov, spojený s ľudovými demonštráciami, ktoré podporovali stanovisko prijaté radikálnymi stranami. Radikálni vodcovia štrajku, ktorý nazvali „študentskou revolúciou“, využili výhodu zmätku spôsobeného libanonskému systému udalosťou na letisku, aby spustili frontálny útok na tento systém, ktorý obviňovali za prejavenu bezmocnosť Libanonu zoči-voči izraelskej vojenskej prevahe. V konzervatívnych libanonských kruhoch sa na „študentskú revolúciu“ hľadelo ako na súčasť marxistického výpadu, ktorý v tom čase podporoval radikalizmus medzi študentmi v rozličných častiach západného sveta. Protesty vyvolané štrajkom a demonštráciami v Bejrúte mali okamžitý účinok: vyvolali odstúpenie vlády °Abdallāha al-Jāfiho (Salibi 1977, s. 39). Štrajky a demonštrácie pokračovali až do konca januára 1969.

Rašīd Karāmī sotva strávil dva mesiace v úrade, keď jeho vláda musela čeliť vážnym ťažkostiam. Začiatkom apríla 1969 väčšina palestínskych partizánskych organizácií operujúcich z Libanonu, Sýrie a Jordánska, sa dostala pod zjednotené *Velenie ozbrojeného boja* pri OOP. Po vzniku tohto nového palestínskeho velenia nasledovalo významné urýchlenie rozvoja partizánskeho hnutia, ktoré sa skončilo viacerými ozbrojenými zrážkami medzi palestínskymi milíciami a libanonskou armádou v južnom Libanone (Salibi 1977, s. 39-40). V Sidone 23. apríla 1969 vypukli nepokoje, keď miestni muslimovia a Palestínčania podporovaní Kamālom Džunbulātom a radikálnymi stranami, demonštrovali proti akcii libanonskej armády podniknutej proti *Ozbrojenému boju* Palestínčanov (Odeh 1985, s. 112). Libanonské bezpečnostné sily sa zrazili s demonštrantmi, medzi ktorými boli aj ozbrojení milicionári, a viacero demonštrantov bolo zabitých. V Bejrúte a jeho predmestiach okamžite zaviedli výnimočný stav, aby sa tam zabránilo odvetám a armádu poverili úlohou udržiavať poriadok. Rozhorčenie muslimov a radikálne názory hrozivo narastali (Khalidi 1983, s. 41). Podobne ako °Abdallāh al-Jāfi, ani ďalší *sunnitskí* predáci, ani Rašīd Karāmī ako ministerský predseda sa nemohli dištancovať od

⁹ *Al-Ahrām*, Káhira, 3. januára 1969.

všeobecných muslimských sympatií a podpory palestínskeho odbojového hnutia. Ministerský predseda v parlamentnom vystúpení zaviazal vládu (v trocha vágnych termínoch) uznať zákonné práva palestínskeho ľudu bojovať za oslobodenie svojej vlasti (Rizq 1987, s. 108-109). Jeho vláda zároveň prisľúbila, že preskúma otázku zavedenia povinnej vojenskej služby a prijme ďalšie opatrenia na posilnenie libanonskej armády v záujme obranyschopnosti vlasti (Rizq 1987, s. 111).

5 SNAHY O OBNOVU ŠTÁTNEJ SUVERENITY

Sily *Dohody* (väčšinou milície falangistov) vyvolali zrážky so silami palestínskeho odboja, ktoré trvali až do 29. marca 1969. Zrážky sa skončili 31. marca 1969 po sprostredkovaní ministra zahraničných vecí Líbye. Marcové útoky mali ešte jednu dôležitú príčinu: *Falangistická strana* mala už pred očami prezidentské voľby, ktoré sa mali konať v auguste 1970. Pierre al-Džumajjil – ako kandidát na prezidenta – sa v kruhoch libanonskej buržoázie stával prítazlivejším než boli Raymond Iddah alebo Kamīl Šamʿūn. Začiatkom roku 1969 sa však do súťaže o prezidentský úrad zapojila ďalšia osobnosť spomedzi *mārūnovcov* (Odeh 1985, s. 112). Bol to Sulajmān Frandžija, ktorý sa nepripojil k *Dohode* zrejme preto, lebo nepovažoval politicky za výhodné spájať sa s výrazne kresťanským zameraním, ktorým sa vyznačovala táto trojstranná politická koalícia. Namiesto toho sa pripojil k Šāʿibovi Salāmovi, *sunnitskému* vodcovi Bejrútu a Kāmilovi al-Asʿadovi, poprednému *šīʿitskému* vodcovi južného Libanonu a vytvoril s ním ďalšiu *protišihābovskú* koalíciu, nazvanú *Zoskupenie stredu*. Od chvíle svojho vzniku sa toto *Zoskupenie* postavilo do opozície proti *šihābovskej* línii a ukazovalo sa ako prirodzený spojenec *Dohody*. Niet preto divu, že vodcovia *Dohody* považovali Sulajmāna Frandžiju, *mārūnovského* člena *Zoskupenia stredu*, popri Fuʿāдови Šihābovi, Kamīlovi Šamʿūnovi, Raymondovi Iddahovi a Pierrovi al-Džumajjilovi, za jedného z piatich mocných *mārūnovcov* prijateľných na funkciu prezidenta v roku 1970 (Salibi 1977, s. 49).

Štrajk a demonštrácie pokračovali až do konca januára 1969, keď Rašīd Karāmī konečne vedel zostaviť novú vládu. Problém angažovanosti Libanonu v arabsko-izraelskom spore sa znova vynoril, keď vypukli zrážky medzi libanonskou armádou a palestínskymi partizánmi, čo viedlo k novej vnútro politickej kríze. Počas násilného potlačenia propalestínskej študentskej demonštrácie libanonskou armádou 23. apríla 1969 bolo vo veľkých libanonských mestách mnoho účastníkov zranených a incident viedol k pádu vlády Rašīda Karāmīho (Rizq 1987, s. 109). Následne bol Libanon šesť mesiacov bez vlády, keďže nikto zo *sunnitských* politikov nebol ochotný prevziať úrad, pokiaľ sa armáda usiluje potlačiť palestínskych partizánov. Šārīl Ĥulw preto 7. mája 1969 zavolať egyptskému prezidentovi a požiadal ho, aby robil prostredníka medzi libanonskými úradmi a palestínskymi partizánmi. Džamāl ʿAbdannāšir súhlasil a vyslal do Libanonu svojho zvláštneho emisára Ĥasana Šabrīho

al-Chūlīho, ktorý sa okamžite ujal svojej úlohy.¹⁰

6 ŽIADOSŤ O PROSTREDNÍCTVO

Egyptská vláda prijala libanonskú žiadosť s tým, že umožní umiernenému a nesúperiacemu arabskému režimu obnoviť vnútornú stabilitu. Tento faktor bol dôležitý pre egyptskú zahraničnú politiku, ktorá nutne potrebovala podporu pre svoju mierovú stratégiu. Libanonská vláda bola teda prvou arabskou vládou, ktorá vyslovila podporu egyptsko-jordánskej mierovej iniciatíve predloženej kráľom Ĥusajnom 10. apríla 1969.¹¹ Vyslaním svojho emisára do Bejrútu, egyptská vláda sa snažila potlačiť libanonskú požiadavku na zvolanie vrcholnej schôdzky frontových štátov, aby koordinovala spoločnú politiku voči partizánom. Skutočnou egyptskou motiváciou bolo vyhnúť sa nahrávaniu do rúk Sýrie a partizánov v čase, keď Egypt bol zaujatý presadzovaním pragmatického prístupu pri vypracúvaní urovnania založeného na rezolúcii BR OSN 242.¹²

Egyptský emisár Ĥasan Šabrī al-Chūlī sa v prvom rade usiloval zastaviť podporu Sýrčanov partizánom. Potom sa pustil do práce na hľadaní riešenia na ukončenie krízy medzi libanonskou vládou a palestínskymi partizánmi. Ĥasan Šabrī al-Chūlī spočiatku sympaticky prijímal názory libanonskej vlády snažiace sa obmedziť voľnosť pohybu partizánov, „na ochránenie juhu Libanonu pred možnou izraelskou okupáciou“.¹³ Odmietnutie kompromisu zo strany partizánov však v priebehu troch dní ukončilo jeho misiu. Oznamil, že sa vráti do Káhiry a predloží výsledky prezidentovi Džamālovi ʿAbdannāširovi. To v zásade poukazovalo na egyptskú neochotu znepriateľiť si ktorúkoľvek stranu, čo mohlo viesť k pokračovaniu krízy.¹⁴

Vnútropolitická kríza v Libanone, ktorá bola dôsledkom zrážok medzi libanonskou armádou a palestínskymi partizánmi 23. apríla 1969, stavala egyptskú vládu pred nepríjemnú dilemu. Hoci ju libanonská vláda pozvala, aby prijala rolu sprostredkovateľa, egyptská vláda musela v prvom rade ochraňovať svojich muslimských prívržencov, čo urobila prijatím dvoch stratégií. Po prvé, odmietla podporiť úsilie libanonskej vlády na rozbitie partizánskeho hnutia, pretože to by bolo Egyptu poškodilo v očiach muslimských más. Bolo to spôsobené novovytvoreným spojenectvom medzi skupinami libanonských muslimov a palestínskymi partizánmi.¹⁵ Po druhé, egyptská vláda pozorne sledovala záujemcov (kandidátov) na miesto predsedu vlády. Šārīl Ĥulw si želal vybrať premiéra, ktorý by spolupracoval s prezidentskou kanceláriou, zatiaľ čo egyptská politika hodlala zabrániť vzniku

¹⁰ *Al-Ĥajāt*, Bejrút, 8. mája 1969.

¹¹ *Al-Ĥajāt*, Bejrút, 12. apríla 1969.

¹² *Al-Ĥajāt*, Bejrút, 8. mája 1969.

¹³ *Al-Ĥawādiť*, Bejrút, 20. júna 1969, s. 4.

¹⁴ *Al-Ĥajāt*, Bejrút, 10. a 11. mája 1969.

¹⁵ *The Economist*, Londýn, 3. mája 1969, s. 35.

jednotnej libanonskej administratívy schopnej využiť vojenské riešenie proti palestínskym partizánom, alebo pozvať cudzie jednotky na libanonské územie. Objavili sa správy, že Šaril Ĥulw žiadal egyptského emisára, aby donútil Rašīda Karāmīho k spolupráci pri zostavení novej vlády, ktorá by ukončila politickú patovú situáciu, čo on odmietol. Rašīd Karāmī však nechcel prijať funkciu, pokiaľ nedostane egyptskú záruku podpory každej ním zostavenej vlády, čo by posilnilo jeho postavenie voči prezidentovi a chránilo ho pred „muslimskou ulicou“.¹⁶ Výsledkom bolo to, že muslimskí politickí vodcovia sa riadili egyptskými návrhmi na riešenie krízy, lebo inak by čelili hrozbe politickej samovraždy.¹⁷

Existovalo viacero príčin, pre ktoré libanonská vláda v tomto vnútropolitickom konflikte dávala prednosť egyptskému prostredníctvu. Po prvé, Džamāl ʿAbdannāšir ešte stále požíval veľký rešpekt, nielen medzi palestínskymi partizánmi, ale aj v libanonskej muslimskej komunite, ktorá v tejto vážnej chvíli v podstate podporovala palestínskych partizánov. Bolo preto užitočné vtiahnuť Džamāla ʿAbdannāšira do úlohy garanta štátnej jednoty Libanonu ako ju vytvoril prezident Fuʿād Šihāb v roku 1959 (Kalawoun 2000, s. 77-78).¹⁸ Po druhé, egyptská vláda mala vysokú celoarabskú dôveryhodnosť, ktorá bola nutná na vyrovnávanie radikálnych irackých a sýrskych politických prúdov v Libanone. Tieto dva režimy podporovali partizánov finančne aj zbraňami. A tak bola egyptská úloha predstavená ako „arabské krytie“ libanonskému režimu, ktorý sa všemožne usiloval vyhnúť vážnemu obvineniu, že sa spochťuje s Izraelom. Po tretie, libanonská vláda si želala „arabské riešenie“ prostredníctvom Egypta, aby sa vyhla takej kríze, aká ju postihla v roku 1958, s možnosťou arabskej alebo zahraničnej intervencie.¹⁹

Sotva sa krajina spamätala z útoku na bejrútske medzinárodné letisko, radikálne strany už spustili ostrý útok na velenie libanonskej armády, ktoré obvinili z hrubého zanedbávania povinností a opakovali svoje tvrdenie, že funkciou armády v Libanone, ktorý je arabskou krajinou, je obrana proti Izraelu a nie obmedzovanie legitímnej činnosti palestínskeho hnutia odporu na národnom území (Salibi 1977, s. 38). Keď libanonskí kresťania tvrdili, že najlepšia obrana Libanonu proti Izraelu je rozdrviť palestínske hnutie odporu v krajine, aby Izrael nemal zámienku na útok, radikálne strany, podporované názormi libanonských muslimov a Palestínčanmi v Libanone odpovedali, že Izrael nepotrebuje výhovorky na to, aby zaútočil na Libanon. Tvrdili, že Izraelčania majú záujem obsadiť južný Libanon až po rieku al-Līṭānī, ktorej vody by potrebovali a že najlepšou obranou pre Libanon je chrániť a podporovať práve to palestínske hnutie, ktoré by libanonská armáda chcela za každú

¹⁶ *Al-Ĥajāt*, Bejrút, 11. mája 1969; *Al-Hawādīt*, Bejrút, 20. júna 1969, s. 4.

¹⁷ *Al-Ĥajāt*, Bejrút, 25. júla a 2. novembra 1969.

¹⁸ Pozri aj *Al-Hawādīt*, Bejrút, 20. júna 1969, s. 4.

¹⁹ *Al-Hawādīt*, Bejrút, 16. mája 1969, s. 3-4.

cenu zničiť. Od mája do októbra 1969 sa armáda usilovala presadiť svoju úlohu prostredníctvom radu zrážok s palestínskymi partizánmi (Odeh 1985, s. 112).

Palestínske odbojové hnutie bolo vnímané ako hrozba pre libanonských „lojalistov“, takto ho vnímali najmä *mārūnovci*. Odbojové hnutie neposkytovalo len vzor pre utláčaných Libanončanov, aby ho nasledovali, ale bolo aj ich prirodzeným spojencom proti štátnej moci. Tieto dlhodobé zanedbávané libanonské masy na juhu si mysleli, že štát by mal chrániť ich dediny pred izraelskými nájazdmi a poskytovať podporu odboju v jeho zápase proti sionistickému nepriateľovi. Štát a armáda však videli problémy inak. Pokračovali v príprave na ukončenie hrozby zo strany OOP. Polarizácia Libanonu nadobúdala hrozivé rozmery. Pod tlakom kresťanských vodcov *Dohody*, patriarchu Būlusa al-Ma'ūšīho a rozličných kresťanských mocenských skupín, vrátane predstavených *mārūnovských* mníšskych rádov, ktorí sa teraz po prvý raz prejavili v politickej úlohe, prezident Šāril Ḥulw si zvolil príležitosť libanonského Dňa martýrov (6. máj),²⁰ aby v televízii predniesol prejav k libanonskému ľudu, v ktorom otvorene povedal, že Libanon môže podporovať zákonnú vec oslobodenia Palestíny iba v takom rozsahu, ktorý zaručuje pokračujúcu suverenitu a bezpečnosť Libanonskej republiky (Salibi 1977, s. 40).

V dôsledku prezidentovho prejavu sa libanonské úrady rozhodli pokračovať v presadzovaní prijatých opatrení na rozdrvenie palestínskeho odbojového hnutia. Nedalo sa očakávať, že sa Rašīd Karāmī prihlási k takej politike, ktorá v krajine na daný problém odráža kresťanské stanovisko, ale nie muslimské. Podal preto demisiu vlády, ale po krátkom čase súhlasil, že vytvorí novú vládu pod podmienkou, že časti prezidentovho prejavu, voči ktorým mali námietky libanonskí muslimovia a radikáli, sa nebudú pokladať za záväznú politiku (Rizq 1987, s. 109). Namiesto toho prišiel s myšlienkou, že činnosť palestínskych partizánov na libanonskom území sa ľahko môže dať do súladu so suverenitou a bezpečnosťou krajiny zavedením „koordinácie“ medzi libanonskou armádou a palestínskym *Velením ozbrojeného boja* (Rizq 1987, s. 109-112).

Do roku 1969 bolo palestínske odbojové hnutie v Libanone pod účinnejším dohľadom štátu ako v Jordánsku. Napriek tomu sa však utečenecké tábory začali meniť na opevnené skladištia zbraní a mladých Palestínčanov cvičili na rozsiahle partizánske akcie. A tak Palestínčania slúžili za vzor utláčaným Libanončanom a zároveň boli ich prirodzenými spojencami proti neprávostiam zo strany štátu (Odeh 1985, s. 111). Publicita poskytovaná partizánskemu výcviku rozličnými zainteresovanými organizáciami vystrašila libanonských kresťanov, ba aj konzervatívnejších muslimov, ktorí sa s nevôľou pozerali na to, ako sa ich krajina mení na druhé Jordánsko. Medzitým OOP, pod vedením organizácie Faṭḥ a v spolupráci so sýrskymi úradmi,

²⁰ V Libanone, Deň martýrov pripomína popravu skupiny vlastencov tureckou vojenskou mocou v roku 1916.

rýchlo budovala tajné partizánske základne v južnom Libanone a zriaďovala zvláštne zásobovacie trasy spájajúce tieto základne so Sýriou (Dawisha 1980, s. 22).

Polarizácia v Libanone nabrala hrozivé rozmery. Mnohí príslušníci muslimskej elity nemali na výber, iba sa postaviť na stranu Palestínčanov. Ako východisko z ťažkej dilemy, ktorej teraz čelilo konzervatívne muslimské vedenie v Libanone, sa ako užitočný nástroj ukázala politika „koordinácie“, ktorú začal uplatňovať Rašíd Karāmī (Salibi 1977, s. 41). Pre vodcov *Dohody* a jej prívržencov sa však navrhovaná koordinácia javila len ako útek z reality. Kresťanskí vodcovia tvrdili, že koordinácia medzi armádou suverénneho štátu zodpovedného za svoje činy pred svetom a milíciami revolučného hnutia, ktoré trvá na plnej slobode konania a jej činy sú zahalené rúskom tajomstva, je nemožná. Vzhľadom na to, že názory pre koordináciu a proti nej pokračovali, Rašíd Karāmī nebol schopný sformovať novú vládu (Barakat 1979, s. 12). To umožnilo libanonskej armáde, aby zakročila proti palestínskemu odbojovému hnutiu v krajine pod rúskom vládnucich politických zmätkov. Rozhorčenie verejnej mienky medzi muslimami a radikálmi zlovestne vzrastalo (Khalidi 1983, s. 41). Medzitým muslimskí a radikálni vodcovia v krajine, o. i. aj Kamāl Džunbulāt a sunnitský *mufī* Bejrútu Ḥasan Chālid, s ohľadom na palestínske odbojové hnutie a jeho prívržencov otvorene odsúdili správanie libanonských úradov (Joumblatt 1982, s. 10).

Šāril Ḥulw sa 23. mája 1969 pri hľadaní riešenia problému partizánov na libanonskom území znova obrátil na Džamāla ʿAbdannāšira s prosbou o pomoc.²¹ Džamāl ʿAbdannāšir však váhal poskytnúť politické útočisko libanonskému režimu, ktorý mal záujem rozdrviť partizánov, a to v podstate zabránilo libanonskému prezidentovi získať podporu *nāširovských* libanonských vodcov.²² Libanonská vláda však stále dúfala, že sa uskutoční arabský summit, kde by s egyptskou pomocou presunula túto tému z domácej politiky prijatím spoločnej arabskej politiky.

Egyptská snaha eskalovať vojnu na vyčerpanie s Izraelom po 19. júli 1969 mala za cieľ vyvolať politický impulz, ktorý by nakoniec ukončil patovú situáciu v arabsko-izraelskom konflikte. A tak egyptská vláda presunula svoje priority a opustila svoju vyváženú odpoveď voči spomenutým dvom líniam v prospech druhej. To v praxi znamenalo postaviť sa proti každej „izolácii“ libanonského frontu s Izraelom. Následne, keď egyptský minister zahraničných vecí Maḥmūd Rijād navrhol odporúčanie zaručiť slobodu konania palestínskym partizánom na schôdzi ministrov zahraničných vecí na konci augusta 1969, Libanon bol jediným štátom, ktorý mal výhrady.²³ To naznačovalo, že Libanon stratil dôvody (argumentáciu) na vnútroarabskej scéne, lebo sa zmenila taktika na strane egyptského vedenia. Preto

²¹ *Al-Ḥajāt*, Bejrút, 24. mája 1969.

²² *Al-Ḥawādit*, Bejrút, 20. júna 1969, s. 4-5.

²³ *Al-Ḥawādit*, Bejrút, 5. septembra 1969, s. 3.

pokus libanonskej armády rozdrviť partizánov v októbri 1969 sa stretol s egyptskou a arabskou opozíciou, ktorú vyjadrili diplomatické kanály a Sýria sa už chystala vojensky zasiahnuť, aby pomohla palestínskym partizánom.²⁴ Následkom toho bol libanonský režim zatlačený do defenzívy a bol izolovaný v arabskom svete; Šāril Ḥulw musel prísúpiť na kompromis (Al-^cAqqad 1983, s. 166).

V zložitom období rokov 1968 – 1969 si vláda uvedomila, že je nemožné podniknúť rozhodnú akciu proti partizánom. Od mája do októbra 1969 sa odohrávali prudké zrážky medzi jednotkami libanonskej armády a palestínskymi partizánmi, najmä v južných oblastiach krajiny. Skutočnosť, že libanonský štát prestal vykonávať svoju zákonnú suverenitu nad tými citlivými oblasťami kvôli prítomnosti palestínskych partizánov, bola neznesiteľná nielen pre libanonskú armádu, ale aj pre mienku libanonských kresťanov, ba čiastočne aj pre časť libanonských muslimov. Sýrčania síce nedovolili uskutočňovať nijakú partizánsku činnosť zo svojho územia a partizánske skupiny tu podriadili veleniu armády, ale protestovali, keď sa libanonská armáda pokúšala o to isté (Gordon 1980, s. 68). Funkčné obdobie prezidenta Šāriha Ḥulwa sa malo skončiť v septembri 1970 a armáda bola nedočkavá, aby demonštrovala svoju schopnosť presadiť suverénne práva Libanonskej republiky na celom jej území. Egyptský parlament však vyslal posolstvo, v ktorom zdôraznil, že „ochrana partizánskej činnosti je posvätné právo vyžadované od každej arabskej krajiny a že v boji o Palestínu palestínski partizáni v skutočnosti bojujú v bitke o Libanon“ (Gilmour 1984, s. 95).

7 KÁHIRSKÁ DOHODA

Keď zrážky medzi libanonskou armádou a palestínskymi partizánmi pokračovali, radikálne arabské režimy vystúpili na podporu palestínskeho boja a otvorene odsúdili snahy libanonskej armády zlikvidovať palestínske odbojové hnutie v Libanone. Dokonca konzervatívne arabské režimy, pod tlakom OOP, sa začali jeden po druhom vyslovovať v prospech pokračujúcej existencie partizánskeho hnutia v Libanone za minimálnej kontroly, zdôrazňujúc, že palestínsky ozbrojený boj je prirodzeným právom palestínskeho ľudu a že nemusí byť v nesúlade so suverenitou tých arabských štátov, ktoré sa stali jeho hostiteľmi (Riyad 1981, s. 158). Koncom októbra 1969 Rašīd Karāmī sa vzdal úsilia o vytvorenie vlády a vyhlásil, že sa nemôže ďalej hlásiť k politike, ktorá zjavne smeruje k likvidácii palestínskeho *Ozbrojeného boja*. Súhlasil však, že bude pokračovať vo vykonávaní bežných vládnych povinností do vymenovania svojho nástupcu (Rizq 1987, s. 115). Skutočnosť, že nijaký iný libanonský *sunnitský* vodca nemal záujem zostaviť vládu, kým pokračovali boje medzi armádou a partizánmi, spôsobila, že libanonský režim musel čeliť vážnej ústavnej kríze.

²⁴ *The Economist*, Londýn, 3. mája 1969, s. 35-36.

Režim Šārila Ḥulwa nakoniec nemal inú možnosť ako súhlasiť s politikou „koordinácie“ Rašīda Karāmīho a prijať podmienky egyptského prostredníctvom (Odeh 1985, s. 112). Od 24. októbra 1969 sa v Káhire uskutočňovali rokovania medzi vedením palestínskych partizánov a delegáciou libanonskej vlády v nádeji, že vypracujú kompromisné riešenie. Po zabezpečení ústupkov od libanonskej delegácie egyptská vláda pozvala veliteľov palestínskych partizánov, aby vypracovali podrobnosti procesu koordinácie.²⁵ Delegácia libanonskej armády, ktorú viedol jej hlavný veliteľ generál Imīl Bustānī, pricestovala do Káhiry, kde sa stretla s delegáciou OOP vedenou Jāsirom ʿArafātom, v prítomnosti egyptského ministra obrany a ministra zahraničných vecí, zastupujúcich prezidenta Džamāla ʿAbdannāšira. Výsledok týchto rokovaní sa stal známy ako *Káhirska dohoda*, ktorá predstavovala formu koexistencie medzi libanonskou vládou a palestínskymi partizánmi. Táto dohoda zaručovala partizánom slobodu činnosti z libanonského územia v oblasti hraničiacej s Izraelom, aj keď s istými symbolickými obmedzeniami.²⁶

Na základe podmienok *Káhirskej dohody*, podpísanej 3. novembra 1969 Imīlom Bustānīm a Jāsirom ʿArafātom (Rizq 1987, s. 116), palestínske *Velenie ozbrojeného boja* si formálne zaistilo právo vytvoriť si vedúce postavenia a ozbrojené jednotky v rozličných utečeneckých táboroch v Libanone, ktoré sa tak prakticky vymanili z kontroly libanonskej polície. Palestínčania žijúci v Libanone sa mohli voľne pripojiť k *Ozbrojenému boju*. Pohyb palestínskych partizánskych skupín v okolí izraelských hraníc uľahčili libanonské úrady, ktoré zabezpečovali aj zásobovacie trasy pre partizánske hnutie. Predstavitelia *Velenia ozbrojeného boja* sa mohli pravidelne stretávať s velením libanonskej armády kvôli koordinácii. *Ozbrojený boj* mohol operovať zo stanovených základní v južnom Libanone s tým, že Libanonská republika bude naďalej uplatňovať suverénne právo nad celou oblasťou, kde boli základne umiestnené. Na druhej strane, *Velenie ozbrojeného boja* malo zaručiť udržanie primeranej disciplíny medzi hodnosťami a nedopustiť, aby sily, ktoré mu podliehajú, zasahovali do vnútorných záležitostí Libanonu (Khalidi 1983, s. 185-187).

Napriek značným okolkom vo veci suverenity, libanonská vláda schválila dohodu, ktorej presné podmienky nejaký čas držali v tajnosti (Rizq 1987, s. 116-117). Po prvé, *Káhirska dohoda* poskytla novú lehotu libanonskému režimu tým, že odvrátila možnú občiansku vojnu medzi kresťanmi a muslimami, podobnú tej z roku 1958. Okrem toho vyčistila cestu designovanému premiérovi Rašīdovi Karāmīmu, aby s požehnaním Egypta zostavil novú vládu. Egypt sa tak javil ako garant štátnej jednoty Libanonu v čase krízy, takže podpis *Káhirskej dohody* mal prakticky podobný vplyv, ako schôdzka porozumenia medzi Džamālom ʿAbdannāšiom a Fuʿādom Šihābom

²⁵ *Al-Ahrām*, Káhira, 26. a 29. októbra 1969.

²⁶ *The Economist*, Londýn, 22. november 1969, s. 37.

26. marca 1959 (Kalawoun 2000, s. 77-78).²⁷ Po druhé, libanonská vláda pod egyptskou záštitou neochotne vstúpila do sféry arabsko-izraelského konfliktu. To sa považovalo za politicky obozretnejšie ako vstúpiť do nejakého usporiadania so Sýriou. Libanonský režim dúfal, že získa nejakú finančnú podporu od LAŠ s egyptským krytím, bez toho, aby bol otvorene zaradovaný medzi štáty frontovej línie, alebo za člena navrhovaného východného frontu (Sýria, Irak, Jordánsko).²⁸ Po tretie, Egypt sa zaviazal dostať partizánov do súladu s *Káhirskou dohodou*, čím mal libanonskej vláde poskytnúť čas na nadýchnutie, kým v rámci regiónu nenastanú priaznivejšie politické okolnosti. A tak libanonskí činitelia navštevovali Káhiru, aby si „vyjasnili“ dohodu a jej dodatky a požiadali prezidenta Džamāla ‘Abdannāšira, aby presadil u partizánov ich dodržiavanie.²⁹

Pre libanonských kresťanov a tých muslimských patriotov, ktorí mali podobné názory, *Káhirska dohoda* sa javila ako neoprávnená zrada libanonskej suverenity. Šírili sa správy obviňujúce generála Imīla Bustānīho, že pristúpil na také prehnané ústupky Palestínčanom preto, aby si zaistil muslimskú podporu pre kandidatúru v blížiacich sa prezidentských voľbách, ktoré sa blížili (Rizq 1987, s. 126). Je zrejmé, že *Káhirska dohoda* do značnej miery ohrozila suverenitu Libanonu. OOP v Libanone so všetkými zahraničnými stykmi, osobitne so Sýriou, sa mohla teraz správať ako štát v štáte, keďže podľa podmienok dohody získal zvrchovanosť nielen nad vlastnými partizánskymi základňami, ale aj nad palestínskymi utečeneckými tábormi, nad ktorými teraz viala vlajka Palestínskej revolúcie (Gilmour 1984, s. 96), ako sa vtedy palestínske odbojové hnutie nazývalo.

OOP sa zaviazala udržať disciplínu v jednotkách pod svojím velením a dohliadať na to, aby tieto jednotky nezasahovali do libanonských záležitostí alebo neporušovali libanonské zákony. Existovali však palestínske partizánske organizácie ako *Ludový front za oslobodenie Palestíny* (LFOP), ktoré neuznávali vždy autoritu OOP, ale ktoré aj tak mohli využívať výhody, ktoré poskytovala *Káhirska dohoda*, aby uskutočňovali svoju politiku a aktivity v Libanone ako sa im hodilo. Ako sa ukázalo, dokonca aj *Fath* a iné partizánske organizácie, ktoré boli riadnymi členmi OOP, sa usilovali uniknúť zodpovednosti za prehrešky, ktorých sa dopúšťali, a nechávali na vedení OOP, aby poskytlo nutné vysvetlenia libanonským úradom (Salibi 1977, s. 43). Jeden sľub, ktorý OOP nebola schopná dodržať, sa týkal nezasahovania palestínskych odbojových organizácií do libanonských záležitostí. Symbióza, ktorá sa vytvorila medzi palestínskymi utečencami v Libanone a muslimskými libanonskými masami a tiež zväzky niektorých odbojových organizácií s radikálnymi stranami a skupinami v Libanone a zahraničné styky, ktoré mali tieto strany a skupiny, to všetko spôsobilo,

²⁷ Pozri aj *Al-Hawādiṭ*, Bejrút, 7. augusta 1970, s. 4-7.

²⁸ *Al-Hawādiṭ*, Bejrút, 19. decembra 1970, s. 9.

²⁹ *Al-Hajāt*, Bejrút, 7. a 20. februára a 24. mája 1970.

že samotná prítomnosť palestínskeho odbojového hnutia na libanonskom území znamenala zasahovanie do libanonských záležitostí (Odeh 1985, s. 112-113).

Nech boli nevýhody pre Libanon akékoľvek, *Káhirska dohoda* vyriešila zložitú domácu krízu, ktorá zachvátila krajinu od odstúpenia premiéra Rašida Karāmīho v máji 1969. Začiatkom decembra bol Rašid Karāmī konečne opäť schopný predstúpiť pred parlament s novou vládou (Rizq 1987, s. 117). Zatiaľ čo všetci traja vodcovia *Dohody* (al-Ḥilf) zo začiatku namietali voči podmienkam *Káhirskej dohody*, ktorú považovali za hrozivé oslabenie autority štátu, Pierre al-Džumajjil a Kamīl Šamʿūn ju nakoniec prijali pod podmienkou, že jej podmienky budú prísne dodržiavané, najmä čo sa týkalo palestínskeho uznania plnej zvrchovanosti libanonského štátu na celom území (Johnson 1986, s. 154). Jedine Raymond Iddah naďalej verejne vyjadroval svoje obavy a obviňoval libanonské vedenie, osobitne *šihābistické* velenie armády, za to, že sa vzdali výsadného práva libanonskej suverenity, ktorú to zahŕňalo. Avšak *Dohoda* uplatňujúca predošlú taktiku eskalácie a najmä *Strana liberálnych vlastencov* Kamīla Šamʿūna, sa rozhodli pre zrážku s Palestínčanmi (Odeh 1985, s. 113).

V marci 1970 izraelské útoky na tie časti južného Libanonu, odkiaľ vyrážali palestínski partizáni, začali ukazovať opodstatnenosť obáv, ktoré v súvislosti s *Káhirskou dohodou* cítila väčšina libanonských kresťanov, tak ako Raymond Iddah. Izraelskými útokmi trpeli hlavne *šīʿitskí* a *sunnitskí* dedičania postihnutej oblasti, ktorí teraz začali opúšťať svoje domovy a sťahovali sa na sever, pričom mnohí prišli do Bejrútu kde rozširovali rady chudobných obyvateľov v predmestiach. Vystrašení týmto vývojom, vodcovia libanonských kresťanov naliehali na premiéra Rašida Karāmīho a ministra vnútra, ktorým bol vtedy Kamāl Džunbulāt, aby urobili poriadok s partizánmi. Avšak ani Rašid Karāmī ani Kamāl Džunbulāt, solidárni s muslimskou a radikálnou mienkou v krajine, neboli ochotní povoliť vládnu akciu proti partizánom. Výsledkom bolo, že izraelské nájazdy do južného Libanonu pokračovali a boli čoraz neľútostnejšie (Salibi 1977, s. 44).

8 ZÁVER

Káhirska dohoda posilnila egyptské postavenie tak medzi bežným muslimským obyvateľstvom, ako aj jeho vedením. Po prvé, poskytla tradičnému vedeniu, ktoré predstavovali *zuʿamāʾ*, zámienku na to, aby sa znovu zaoberalo libanonským režimom, ktorý bol prakticky ponechaný v rukách kresťanského prezidenta viac ako šesť mesiacov. Káhira ukázala muslimským politickým vodcom, že bude chrániť ich záujmy v Libanone. Výsledkom bolo, že Rašid Karāmī sa pustil do úlohy zostaviť vládu, ktorá uvedie *Káhirskú dohodu* do života.³⁰ Veľvyslanec ZAR v Bejrúte, generál ʿAbdalḥamīd Ġālib pomohol premiérovi Rašidovi Karāmīmu v jeho

³⁰ *Al-Ḥajāt*, Bejrút, 8. novembra a 9. decembra 1969; *Al-Muṣawwar*, Káhira, 28. novembra 1969.

úlohe, keď ho blokovali prokáhirské podmienky Kamāla Džunbulāta vo veci jeho zaradenia do novej vlády.³¹ Po druhé, dohoda posilnila panarabské postavenie Káhiry medzi muslimským obyvateľstvom Libanonu, lebo na ňu hľadeli ako na ochrankyňu palestínskych partizánov pred libanonským režimom. Navyše, donútila Libanon hrať svoju vlastnú úlohu v arabsko-izraelskom konflikte tým, že koordinovala úsilie s ostatnými arabskými štátmi, aby poslúžili palestínskej veci. Inými slovami, dohoda nielen posilnila oddanosť (lojalitu) libanonských muslimov Džamālovi °Abdannāširovi, ale tiež rozšírila ich dlhodobé politické záujmy v Libanone. To sa udialo prostredníctvom spojenectva muslimskej komunity s Palestínčanmi proti pravicovému elementom v rámci kresťanskej komunity.³²

Prezident Džamāl °Abdannāšir začal svoju „vojnu na vyčerpanie“ pozdĺž Suezského priepľavu v marci 1969, aby sa dostal zo slepej uličky v mierových úsiliach OSN. Koniec roku 1969 bol svedkom zvyšujúceho sa antiamerikanizmu na Blízkom východe posmelenom ľavicovou propagandou a živénom zvyšujúcou sa krutosťou odvetných nájazdov Izraela, ktorý USA tak bohato zásobovali zbraňami (Gordon 1980, s. 68). Keď minister zahraničných vecí USA William Rogers začiatkom leta 1970 vyhlásil svoju mierovú iniciatívu, Egypt a Jordánsko ju prijali, čo znepriatelilo palestínske odbojové hnutie a viedlo k ozbrojenému konfliktu s jordánskou armádou. Džamāl °Abdannāšir prevzal na seba úlohu prostredníka a zo všetkých síl sa usiloval zastaviť krízu. Jeho nečakaná smrť, 28. septembra 1970, spôsobila, že sa mu nepodarilo zaistiť ani mier ani víťazstvo (Dawisha 1976, s. 54-59).

Keď sa 17. augusta 1970 voľby uskutočnili, v parlamente o úrad súperili *šihābovec* Iljās Sarkīs a Sulajmān Frandžija. Zvíťazil Sulajmān Frandžija o jeden hlas (Odeh 1985, s. 114). Výsledok volieb bol dobrou správou pre arabské konzervatívne režimy, ktoré začali byť nervóznejšie z palestínskeho odboja a jeho vplyvu na arabské masy, a preto privítali energického prezidenta. Domnievali sa, že túto záležitosť bude môcť urovnať. Aj USA sa potešili z porážky *šihābovcov*, pre ich tradičný príklon k Francúzsku a Egyptu. Postoj Libanonu bol v protiklade s postojmi Iraku a Sýrie a palestínskymi skupinami tvrdej línie, ktoré obvinili vládu, že sa dištancuje od arabsko-izraelského konfliktu v súlade s egyptskou politikou.³³ Tak porážka palestínskych partizánov jordánskou armádou v septembri 1970, ako aj nečakaná smrť Džamāla °Abdannāšira presunuli ťažisko medziarabskej rivality z libanonskej arény, ale lojalita k veľkému arabskému vodcovi a jeho politickej línii pokračovala istý čas aj po jeho smrti.

³¹ *Al-Ḥajāt*, Bejrút, 20. novembra 1969

³² *Al-Ḥawādit*, Bejrút, 7. novembra 1969, s. 4-5.

³³ *Al-Ḥawādit*, Bejrút, 7. augusta 1970, s. 6-7.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. AL-[°]AQQĀD, Š. (1983): *Al-mašriq al-[°]arabī al-mu[°]āšir*. [Súčasný arabský východ.] Káhira: Maktaba al-andžlū al-mišrīja, 1983.
2. BAILEY, S. D. (1990): *Four Arab-Israeli Wars and the Peace Process*. Londýn: Macmillan, 1990.
3. BARAKAT, H. (1979): The Lebanese War and the Middle East. The Social Context. In HALEY, E. P. – SNIDER L. W. (eds.): *Lebanon in Crisis*. New York: Syracuse University Press, 1979.
4. BULLOCH, J. (1977): *Death of a Country: The Civil War in Lebanon*. Londýn: Weidenfeld & Nicolson, 1977.
5. DAWISHA, A. (1976): *Egypt in the Arab World. The Elements of Foreign Policy*. Londýn: The Macmillan Press Ltd., 1976.
6. DAWISHA, A. (1980): *Syria and the Lebanese Crisis*. Londýn: The Macmillan Press Ltd., 1980.
7. DEEB, M. (1980): *The Lebanese Civil War*. New York: Praeger Publishers, 1980.
8. DEVLIN, J. F. (1983): *Syria. Modern State in an Ancient Land*. Boulder: Westview Press, 1983.
9. ENTELIS, J. P. (1974): *Pluralism and Party Transformation in Lebanon: Al-Kata'ib, 1936-1970*. Leiden: E. J. Brill, 1974.
10. FARĪD, F. A. (1983): *Ḥurūb Lubnān. Dirāsa taḥlīlīja*. [Vojny Libanonu. Analytická štúdia.] Káhira: Dār [°]Aṭwa li-ṭ-ṭibā[°]a, 1983.
11. FREEDMAN, R. O. (1991): *Moscow and the Middle East. Soviet Policy since the Invasion of Afghanistan*. Cambridge: The Cambridge University Press, 1991.
12. GILMOUR, D. (1984): *Lebanon. The Fractured Country*. New York: St. Martin's Press, Inc., 1984.
13. GOLAN, G. (1990): *Soviet Policies in the Middle East. From World War II to Gorbachev*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
14. GORDON, D. C. (1980): *Lebanon. The Fragmented Nation*. Londýn: Croom Helm, 1980.
15. GORDON, D. C. (1983): *The Republic of Lebanon. Nation in Jeopardy*. Boulder: Westview Press, 1983.
16. GORIA, W. R. (1985): *Sovereignty and Leadership in Lebanon 1943 – 1976*. Londýn: Ithaca Press, 1985.
17. HALEY, E. P. – SNIDER L. W. (1979): *Lebanon in Crisis*. New York: Syracuse University Press, 1979.
18. HART, A. (1984): *Arafat. Terrorist or Peacemaker?* Londýn: Sidgwick & Jackson, 1984.
19. HILĀL, A. – MAṬAR, D. (1983): *An-niẓām al-iqlīmī al-[°]arabī*. [Arabský

- regionálny systém.] Káhira: Dār al-Mustaqbal al-^ḥarabī, 1983.
20. HOURANI, A. H. (1954): *Syria and Lebanon. A Political Essay*. Londýn: Oxford University Press, 1954.
 21. JOHNSON, M. (1986): *Class and Client in Beirut. The Sunni Muslim Community and the Lebanese State 1840 – 1985*. Londýn: Ithaca Press, 1986.
 22. JOUMBLATT, K. (1982): *I Speak for Lebanon*. Londýn: Zed Press, 1982.
 23. KALAWOUN, N. M. (2000): *The Struggle for Lebanon. A Modern History of Lebanese-Egyptian Relations*. Londýn: I. B. Tauris Publishers, 2000.
 24. KERR, M. H. (1977): *The Arab Cold War. Gamal Abd al-Nasir and His Rivals, 1958 – 1970*. New York: Oxford University Press, 1977.
 25. KHALIDI, W. (1983): *Conflict and Violence in Lebanon: Confrontation in the Middle East*. Cambridge: Harvard University Press, 1983.
 26. EI-KHAZEN, F. (2000): *The Breakdown of the State in Lebanon 1967-1976*. Londýn: I. B. Tauris, 2000.
 27. MAṬAR, F. (1976): *Suqūt al-imbarāṭūrīja al-lubnānīja*. [Pád libanonskej ríše.] Bejrút: Dār al-qaḍāīja, 1976.
 28. ODEH, B. J. (1985): *Lebanon: Dynamics of Conflict*. Londýn: Zed Books, 1985.
 29. QUANDT, W. (2001): *Peace Process. American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict since 1967*. Berkeley: University of California Press, 2001.
 30. RABINOVICH, I. (1979): The Lebanese War and the Middle East. The Limits of Military Power: Syria's Role. In HALEY, E. P. – SNIDER L. W. (eds.): *Lebanon in Crisis*. New York: Syracuse University Press, 1979.
 31. RABINOVICH, I. (1984): *The War for Lebanon, 1970-1983*. Ithaca a Londýn: Cornell University Press, 1984.
 32. RIYĀḌ, M. (1981): *The Struggle for Peace in the Middle East*. Londýn: Quartet Books, 1981.
 33. RIYĀḌ, M. (1985): *Mudakkirāt Maḥmūd Rijāḍ, 1948-1978*. [Spomienky Maḥmūda Rijāḍa.] Káhira: Dār al-mustaqbal al-^ḥarabī, 1985.
 34. RIZQ, R. (1987): *Rašīd Karāmī as-sijāsī wa radḡul ad-dawla* [Rašīd Karāmī politik a štátnik.] Bejrút: Šarikat aṭ-ṭab^ḥ wa an-našr al-lubnānīja, 1987.
 35. SALIBI, K. S. (1977): *Crossroads to Civil War. Lebanon 1958-1976*. New York: Delmar, Caravan Books, 1977.
 36. SALIBI, K. S. (2003): *A House of Many Mansions. The History of Lebanon Reconsidered*. Londýn: I. B. Tauris, 2003.
 37. VAN CREVELD, M. (1998): *The Sword and the Olive. A critical history of the Israeli Defense Force*. New York: Public Affairs, 1998.
 38. ZISSER, E. (2001): *Asad's Legacy. Syria in Transition*. Londýn: Hurst & Company, 2001.
 39. [S. n.] (1985): *Az-Za^ḥāma al-mārūnīja min Ḥabīb as-Sa^ḥd ilā Samūr Dḡa^ḥdḡa^ḥ*.

[Mārūnovské vodcovstvo od Ḥabība as-Sa[°]da po Samīra Dža[°]dža[°].] Bejrūt: al-Markaz al-[°]arabī li-l-ma[°]lūmāt, 1985.